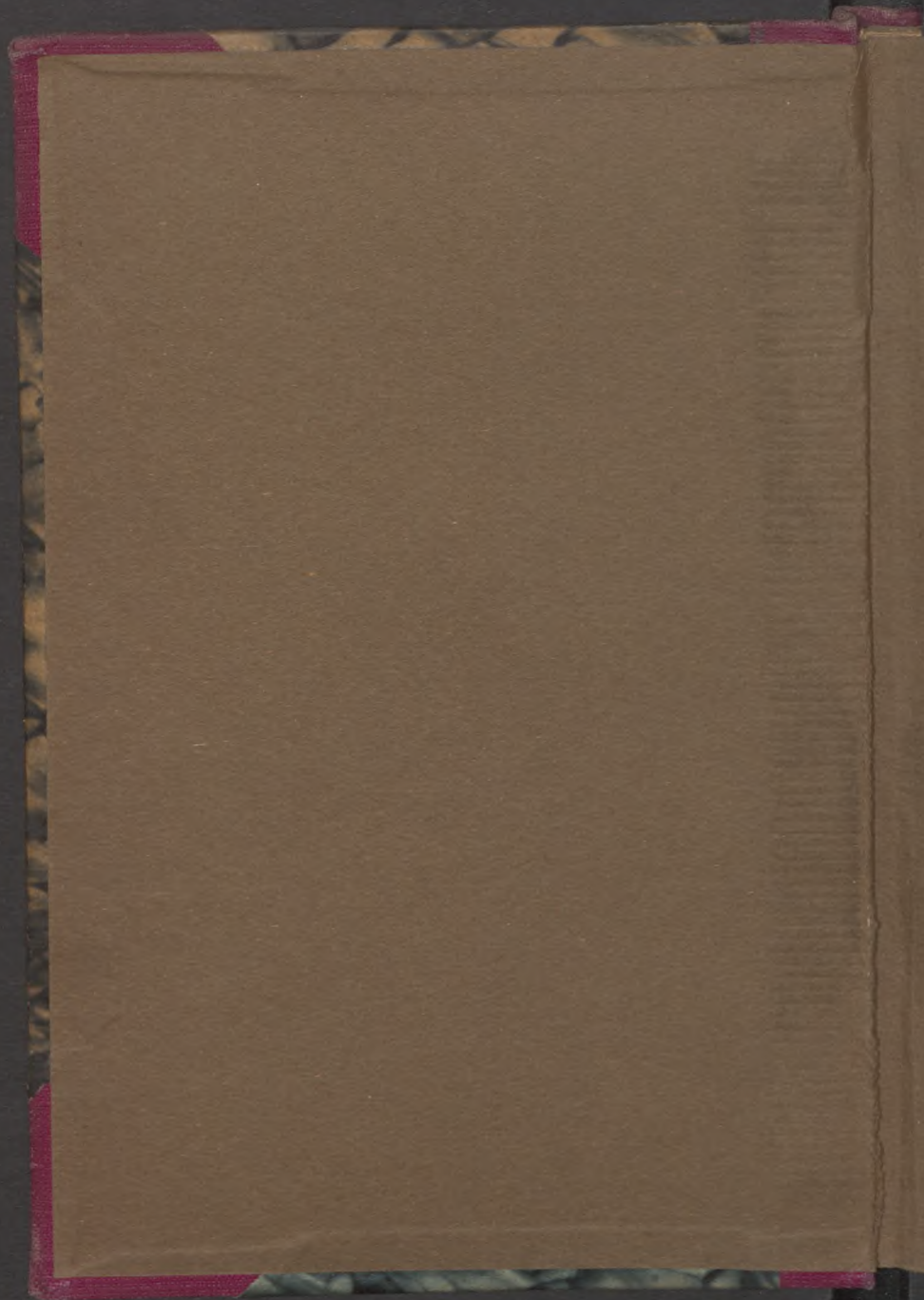
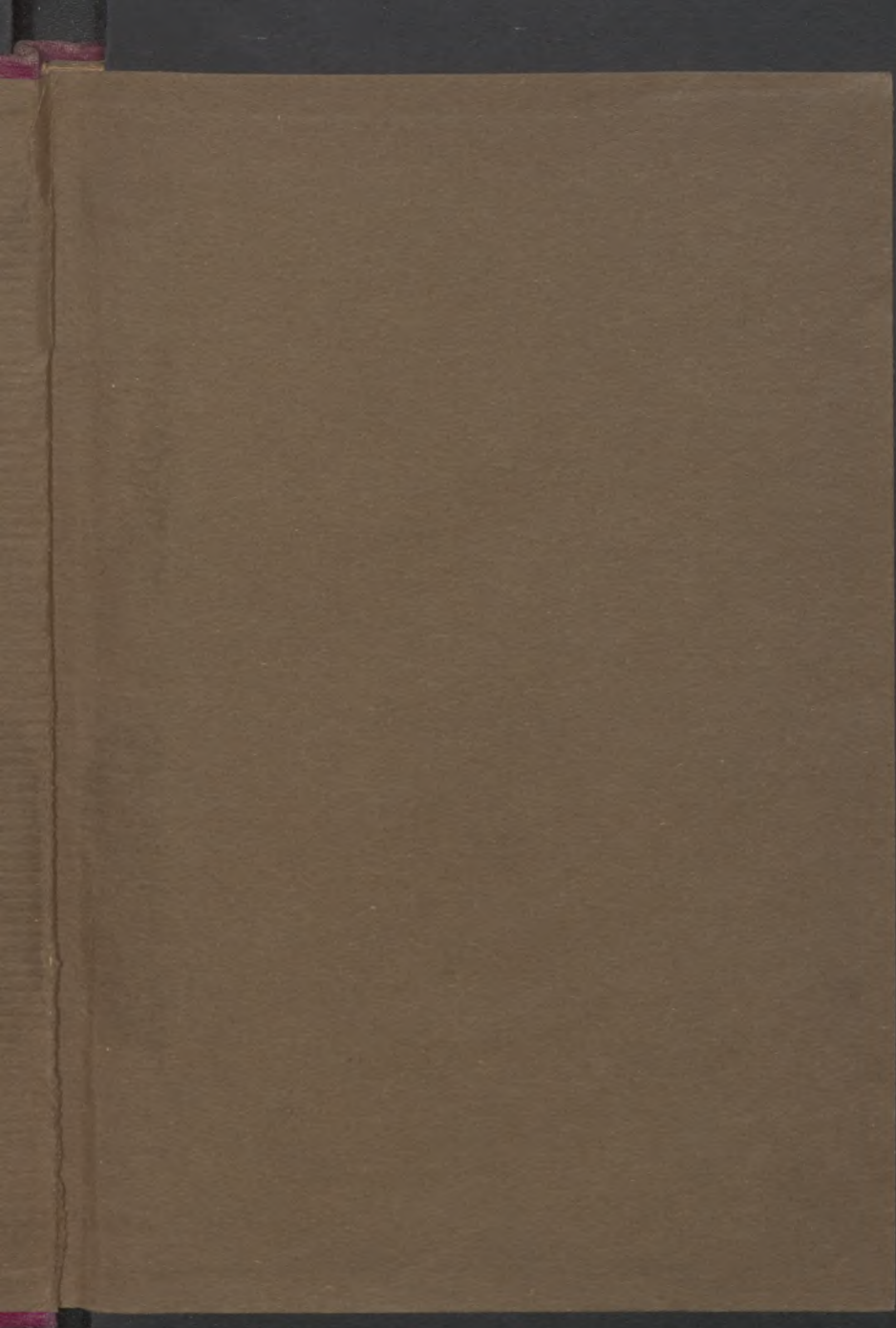

297773

2
12-1

374 4/76
A KIS

ZSOLNAY LÁSZLÓ

ÉS MÁS TÖRTÉNETEK

IRTA:

LENGYEL LAURA

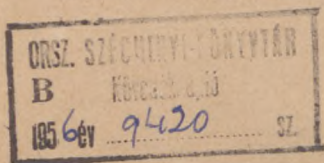

BUDAPEST, 1913.
SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA
VI., ANDRÁSSY-ÚT 16. SZÁM.

3. KIADÁS.

297773
A KIS ZSOLNAY LÁSZLÓ.

A kis Zsolnay László.

I.

1848-at írtak . . .

Egy kisebb, alföldi város határában, együtt dolgozik néhány munkás, magyar ember. Ott dolgoznak az édes anyaföldön, melyet verejtékük tesz termékenynyé. A dolgozó kéz azonban hirtelen lehanyatlik, szomorú sejtelem fogja el a szíveket, szomorú sejtelem, mely vérről, pusztulásról beszél, hiszen már egyszer üzent Kossuth Lajos és, „ha még egyszer azt üzeni, mindnyájunknak el kell menni!“ Azoknak is, kik most munkás kézzel dolgoznak itt a mezőn. Mert ugyan melyik magyar ember tud otthon maradni, ha Kossuth Lajos üzen érte?

És az egyszerű, becsületes szíveket vad harag és fojtó keserűség fogja el. Testvéreik, fiaik vére ömlik ott távol, az ellenség pusztít mindent, ami magyar. Mintha ezeréves életünk minden emlékét megakarná semmisíteni, vad, gonosz szándékkal el akarja rabolni ezt az áldott, ezt az édes földet, melynek minden kis göröngyét magyar vér áztatta.

Támaszunk pedig nincs más, mint a saját erőnk, meg az igazságos, erős Isten hatalma.

Az emberek komor arccal dolgoznak tovább. Homlokukról le-letörlik a verejtéket, de lassankint a szemük is megtelik a szív elfojtott, néma, nagy keserűségével.

E pillanatban egy jajveszékelő, kibontott hajú asszony fut feléjük. Mindnyájan főlegyenesednek, mintha maga a sölét balsors közelednék, hogy gyászárról, pusztulásról, halálról beszéljen nekik.

Az asszony már odaért. Kibontott fekete haját lengette a szél, arcán leírhatatlan fájdalom látszott. A dolgozó férfiak munkás keze mind egyszerre abbahagyja a munkát, mikor a szerencsétlen teremtés beszélni kezd.

— Hagyjátok abba... kinek dolgoztok? Az ellenségnek, hogy éhen ne vesszen a gaz, aki fiaitokat, testvéreiteket legyilkolta? Hogy mentek el tőlünk fiatalon, bátran szent tűzzel a szívükben és most ott fekszenek némán, mozdulatlanul! Csak dolgozzatok tovább, elfáradt az ellenség a pusztító munkában, legalább lesz miből új erőt nyernie! Amit vetettetek, azt úgylis ő aratja le. Iparkodjatok, hogy elegendő táplálékuk legyen, hogy megerősödve tovább folytathassák a gyilkolást . . .

Vad elkeseredett kiáltás tört ki az emberek ajkán. Az asszony hirtelen megfordult és az országútra mutatott. Egy német tiszt lovagolt ott lassan, elgondolkozva, szomorúan, eddig még észre sem vette az elkeseredett embereket.

— Ott megy a gyilkosok vezére! — kiáltott az asszony. — Nézzétek, milyen büszkén lépked, még a lova is magyar vérben fürdött ma!

A felizgatott emberek vad kiáltással rohantak a

tiszt felé, ki egy pillanatig bámulva nézte a villogó kaszákat, aztán, úgy látszik, megértette a veszedelmes helyzetet és beszélni kezdett. De szerencsétlenségére csak németül tudott és így senki sem értette a szavát.

— Mit akartok tőlem? — kezdte a fiatal tiszt, — én nem bántottalak benneteket, hagyjatok békén tovább menni az utamon úgysem nagy örömmel járok rajta.

Egyetlen szavát sem értették meg. Az idegen nyelv, — az ellenség nyelve, — mintha még nagyobb dühbe hozta volna őket. Mindenáron azon iparkodtak, hogy a tisztet lehúzzák lováról.

A lovas kirántotta kardját.

— Hagyjatok békében, ha megöltök, csak magatokat teszitek vele szerencsétlenné.

De ki bírna a háborgó tengerrel s egy nép véréig sértett, halálra zaklatott lelkével? A fiatal tiszt belátta, hogy halálra van szánva és sorsát csak az égi hatalom változtathatja meg. Mint bátor katonáember igyekezett nyugodt arccal menni az elkerülhetetlen felé, mikor hirtelen lódobogás riasztotta fel. Egy fiatal, barna-piros tizenkét-tizennégy éves, villogó szemű fiú gyermek állt vele szemben.

A fiú fehér paripán ült, nyugodtan, bátran, egyenesen tartva a fejét. A tiszt még e válságos pillanatban is megjegyezte, hogy ilyen szép, őszinte, bátor gyermekarcot keveset látott életében.

— Mit akartok? — kiáltott csengő hangon a kis fiú és a villogó kaszák megálltak halálthozó munkájukban. Minden ember ismerte ezt a bátor, kedves, jólelkű gyermeket: a Zsolnay gróf fiát.

— Ez a német itt, — kezdte az egyik ember . . .

— Ez a német tiszt itt, — folytatta Zsolnay László, — ellenségünk. Én éppen olyan jól ismerem, mint ti és bár adná az Isten, hogy három-négy évvel idősebb volnék, hogy harcmezőn állhatnék vele szemben. De útonálló módjára húszan rohanni egy emberre, ez nem magyar szokás.

— Hát ők, kiáltotta közbe egy másik ember, — hát azok a szörnyűségek, amiket ők csinálnak! A kis gróf úr még gyermek. Adjon hálát az Úr Istennek, hogy még nevet sem tud adni, azoknak a borzalmasságoknak, miket ezek a vadállatok elkövettek.

— Az édes apám beszélt nekem róluk s ismerem őket, de ilyenkor mindig utána tette: adj hálát az Istennek, fiam, hogy magyar vagy, mert magyar ember gyalázatosságra sohasem képes!

— Igaza van, — mondták az emberek. — Hát menjen békében tovább ez a német és mondja meg társainak, hogy a magyar ember még azzal sem tud méltatlanságot elkövetni, ki mindenképen megérdemelné tőle.

— Jöjjön, — mondta most már a kis Zsolnay gróf német nyelven, a tiszt felé fordulva. — Önnek nem igen tanácsos ezen a vidéken egyedül járnia, jöjjön, elvezetem apám kastélyába.

— Zsolnay gróf forradalmi ember, — a tiszt mintha kissé visszahökkenet volna.

— Igen, — felelt a fiú, büszkén felemelve fejét, apám a szabadságharc katonája, de ön látta, hogy az egyszerű parasztember szabadon és békében bocsátotta el, mikor megértettem vele, hogy méltatlan-

ságot akar elkövetni. A Zsolnay gróf házában nagyobb biztosságban van ön, mint a saját táborukban. Önök nem ismerik a magyar embert, tiszt úr.

A tiszt gyönyörködve és bámulva nézte a magyar gyermek kipirult arcát. Aztán nagyot sóhajtott és követte őt a Zsolnay kastélyba.

II.

1849-ben vagyunk . . .

Az októberi véres napok árnyéka lebegett a szerencsétlen, megalázott, vérbe tiprott magyar nemzet fölött.

Az aradi vár egyik börtönében ül Zsolnay gróf, a halálítélet már ki van mondva fejére. A gróf rendíthetetlen bátorsággal néz szembe a kikerülhetetlen halállal, mint a hajdani római hősök. Tudja, hogy a zsarnoki hóhérkézzel kiontott vér mindig a szabadság fájának gyökerét termékenyíti.

Csak mikor ifjú neje, szép kis fia jut eszébe, sóhaj fel búsan, keservesen. De csak pár pillanatig tart a csüggedés, aztán lehajtja fejét békén, önmegadással és halkán mondja: „Atyám, legyen meg a te akaratod! A te véghetetlen bölcseséged és irgalmad nem engedheti meg, hogy a mi vérünk haszontalanul ontassék ki. Nekünk meg kell halni, de utánunk nő majd a boldog ifjú nemzedék. az majd kivívja, a miért mi küzdöttünk, amiért nekünk most meg kell halni. És a békés, boldog nyugalomban, mindig eszébe fog jutni, hogy a mi vérünkkel lett megkeresztelve az eszme, melynek diadalát üli.“

Vagy melyik szent ügynek nem voltak vértanui ?!

Zsolnay gróf csak azt nem érti, miért adtak neki három napi haladékot, mikor társait holnap viszik halálra ? Kis fiától, feleségétől elbúcsúzott, mire váradják még, nem jobb volna a dicső társakkal együtt elmulni ?

Azt sem tudja Zsolnay gróf, hogy ezt a három napot kis fia könyörögte ki számára.

Mikor odaállt a zord, keményszívű emberek elé, ezt a kis időhaladékot kikönyörögni, még azoknak az embereknek is könny szökött a szemébe, akiknek szíve sohasem ismerte a kegyelmet.

A gyermek pedig bezárkózott szobájába. Édes anyja eszméletlenül feküdt a szomszéd szobában. Az Úr Isten könyörületes volt a szegény asszonyhoz ; nem tudott magáról semmit. Nem tudta, hogy férje a síralomházban ül, hogy fia a szomszéd szobában ül és levelet ír egy német bárónak ; annak a fiatal tisztnek, kit egy évvel ezelőtt a feldühödött tömeg elől megmentve, vendégként vezetett be apja kastélyába.

A levél így szólt :

Tisztelt báró úr !

Nem tudom, emlékszik-e még nevemre ? Valaha, egy évvel ezelőtt, egy csekély kis szolgálatot tettem Önnek. Ezt azonban nem akarom emlegetni, mert ez kötelességem volt és hitvány ember az, aki a kötelesség teljesítéséért jutalmat vár, vagy kér. Nem is hivatkozom erre, csak egyszerűen tudatom báró úrral, hogy apám halálra van ítélve. Három napi időhaladékot könyörögtem ki, három nap múlva én árva leszek, teljesen árva, mert édes anyám semmi esetre sem éli túl atyám halálát.

Önhöz fordulok most, báró úr, ön jól ismeri az én édes apámat, vendége volt, beszélgetett vele. Emlékszem, mikor búcsúztunk, Ön azt mondta neki: „Kötelesség visz az ellen táborába, de meg vagyok róla győződve, hogy az önök részén van az igazság, mert egy olyan ember, mint Zsolnay gróf, nem harcolhat igazságtalan ügyért.“ Mi elbuktunk, a történelem majd igazságot fog szolgáltatni nekünk is, Önöknek is. Mi szegény, legyőzött, letiprott magyarok fölemelt fővel és nyugodt lelkiismerettel várjuk a történelem ítéletét.

De, báró úr, az én apám siralomházban van, anyám haldoklik a bánattól és szenvedéstől. Velem együtt ezer meg ezer magyar gyermek szenvedti át most a pokol minden kínját. Önnek az apja hatalmas ember Bécsben, miniszter. Vesse magát közbe apámért s a többi szerencsétlenért, kiknek nem volt egyéb bűnök, mint hogy nagyon szerették hazájukat. Gondolja meg, báró úr, hogy ez a sötét éjszaka nem fog tartani örökké, mert a legfeketébb, legrémesebb éjjel után is eljön az igazság, a szabadság, boldogság hajnala. Akkor majd egy nemzet fogja áldani azoknak a dicső férfiaknak nevét, kik tartoztak légyen bármelyik párthoz, az igazságot, a méltányosságot, a könyörületet mindig megőrizték szívükben.

Könyörögjön Ön hatalmas atyjánál mi értünk, szerencsétlenekért.

Zsolnay László.

Ezt a levelet gyors futár vitte föl Bécsbe, a fiatal német tiszthez, harmadnap reggel már ott volt a válasz, mely így szólt:

Kedves fiatal barátom!

Atyját megmentettem, bár tehettem volna ezt a többi derék, nemes, magyar hazafival is, de itt nagy a harag és elkeseredés a szegény magyar nemzet ellen. Kedves fiam, ha csakugyan vannak emberek, kiket ama szép hajnalon, — melyet deritsen Önökre minél előbb az igazságos Isten, — egy nemzet áldását és háláját nyerik majd, úgy lesznek olyanok, kiket ezen a hajnalon vad, dühös, elkeseredett átok fog sírjukba kísérni. Tudja, mi az, mikor a tigris vérre szomjas? Semmi az az ember vérszomjához képest. Vannak itt emberek, kik nem tudnak eleget inni.

Isten irgalma legyen magukkal ezekben a szörnyű órákban. Atyját mire levelem Aradra ér, szabadon eresztik. A többieknek, ha még élnek, meg kell halniok, ez már így van elrendelve, én nem tehettem értük semmit.

Legjobb lesz, ha most külföldre mennek. Itt nagyon szörnyű idők lesznek, míg csak el nem jön a hajnal.

Zsolnay László kezéből kihullt a levél. Kábultan nézett körül. Ebben a pillanatban kinyílt az ajtó és belépett rajta az ő forrón szeretett, édes, sirból visszakönyörgött édes apja, Zsolnay gróf . . .

Mikor Zsolnayék évek mulva visszatértek Magyarországba, már diadalmenetben vitték őket az ősi kastélyba. A gróf könnyes szemmel nézett körül az édes, hazai tájon, majd halk hangon odaszólt feleségének és fiának:

— Holnap Aradra megyünk . . .

Csönd volt a szobában, három pár könnyes szem nézett egymásra, a gróf csak pár pillanat mulva tudta folytatni:

— Aradramegyünk, imádkozni a vértanúk sírjához.

Pista szerencséje.

Pistát nagy szerencse érte és a kis tiszaháti falu eleget csodálkozott ezen a nagy szerencsén.

— Istenem, — sópáncodott Bogár Jánosné, — az egyik embernek hogy kirendeli a jó Isten, a másakra meg soha sem néz a szerencse. Nem vagyok irigy természetű és nem is haragszom Feketénére, mert ami igaz, azt be kell vallani, Julis asszony áldott jó teremtés volt világeletében, de, teszem, az én Gyurka fiam is csak ér talán annyit, mint ez a Fekete Pista és lám mégis . . .

— Hajh, hajh, — sóhajtott közbe a bíróné és Vermesnére nézett. Egyikőjük sem volt irigy, vagy rosszlelkű asszony, de a Pista gyerek szerencséje mindegyiknek elszomorította kissé az arcát. Hiszen jó fiú, derék gyerek ez a Fekete Pista, de talán az ő vérük sem alább való, vagy mi?

És mégis Fekete Pistát választotta ki a méltóságos úr játészó pajtásnak a fia mellé. A méltóságos tanácsos úr itt született ebben a tiszaparti kis faluban, ott fent a nagy városban az uri pompa és kényelem között is sokszor, haj be sokszor, eszébe jutott a takaros kis falu, fehérre meszelt, alacsony házaival barnapiros jámbor arcú, jólelkű lakosaival s a fűzfák-

kal beszélgetett, kacskaringós Tiszapart. Ilyenkor mindig egy-egy fájó sóhajtás szakadt fel szívéből.

— Mire gondolsz? — faggatta a felesége.

— Arra, hogy ez a mi fiúnk itt, egészen nagyvárosi gyerek. Sejtelve sincs róla, hogy milyen lehetett az a levegő, melyet az édes apja ilyen korban szívott? Aztán pajtásai sincsenek...

— Mit gondolsz? — kérdezte a méltóságos asszony, — hátha a te faludból hozatnánk fel hozzá egy jóra való gyereket játszó és tanulótársnak. A gyereket mi taníttatnánk, neveltetnénk, a fiúknak pedig lenne egy egészségesen gondolkozó, falusi barátja.

A méltóságos úr örömmel egyezett bele, maga utazott le a kis tiszaháti faluba. Ott szénézvén a gyerekek között, Fekete Pistára esett a választása.

A tiszteletes úr meg a tanító úr is ajánlotta a fiút, azonfelül meg szegény özvegyasszony gyermeke volt. Feketének rajta kívül, még öt apró gyermeknek kellett enni adni. Micsoda könnyebbség lesz, ha legidősebb fiát elviszik a háztól, gondoskodnak róla, taníttatják, olyan jó módon él, amilyenről eddig még csak nem is álmodott.

A tanácsos úrnak nagyon megtetszett Pistá barnapiros arca, tüzes, nyílt, bátor tekintete, kedves, szerény beszédje és megkérdezte tőle:

— Örömmel jössz velem, fiam?

— Elmegyek, méltóságos uram.

— Én nem vagyok neked méltóságos urad, hanem Gábor bátyád. Érted?

— Értem, Gábor bácsi.

— Nagyon helyesen és most felelj az előbbi kérdésemre. Örömmel jössz velem, fiam?

Pista lesütötte a szemét és hallgatott.

— Nagyon jól van, Pista, — mondta a tanácsos úr, — ha valamire nem akarsz felelni, szorítsd össze az ajkadat, de hazudni, ne hazudjál soha.

— Nem is tudnék, Gábor bácsi, inkább leharpnám a nyelvem, de azért ne tessék gondolni, hogy én hálátlan vagyok jósa íránt, csak . . .

— Nagyon anyás a fiú, — mentegette Feketéné Pistát és erőszakkal igyekezett visszafojtani a könnyét.

A tanácsos úr nyájasan fordult Feketénéhez.

— Miért erőlteti magát, jó asszony. Csak sírjon, ha jól esik . . . Azt hiszi, hogy én nem értem a könnyeit? Hát elfelejti, hogy nekem is van odahaza gyermekem, ki mindennél drágább nekem e földön?

Feketéné eltakarta az arcát és sírni kezdett. Pista az ajakát harapdálta és mereven, mozdulatlanul állt a helyén.

— Te is fiam, te is sírj, ha a lelked megkönnyebbül a könnytől.

Pista elfordult és szemét törülgette. Feketéné most erőt vett magán és a tanácsos úr felé fordult.

— Ne tartson bennünket hálátlannak a méltóságos úr. Nagyon is jól tudjuk, milyen nagy szerencse ért bennünket, de az ember már ilyen bolond . . .

Most Pista is előlépett:

— Nem bolondság az, Gábor bácsi, édes anyám maga is tudja, hogy nem az, de fél, hogy megbántja vele a fia jóltevőjét. Én magam is szégyenlem a könnyeket. Hiszen mindig az volt a legnagyobb vágyam, hogy bemehessek a városba tanulni. Édes, jó anyám, emlékezik-e még, hányszor mondta: szívesen

taníttatnálak, édes gyermekem, de nincs miből. Hány-szor sírtam, zokogtam e miatt a „nincs“ miatt. És most, mikor az Úristen az ő mérhetetlen jóságában szinte csudát tett a kedvünkért, most, mikor beteljesedik az, amit csak álomban mertem remélni, most elborítja szememet a szomorúság könnye . . .

Elakadt a szava, a tanácsos úr meghatottan, jóságos szavakkal biztatta :

— Csak folytasd fiam, folytasd! . . .

— Látom, hogy milyen csodálkozó, irigy szemmel néz reám mindenki, ha a falun végig megyek. Magam is jól tudom, hogy olyan szerencse ért, melynek nagyságát talán még most sem tudom becsülni. És mégis fáj a lelkem, mintha vaskapocscsal szorongatnák a szívemet. És biztosan tudom, hogy e pillanatban nincs olyan szomorú fiú a faluban, mint amilyen én vagyok, a szerencsés, irigyelt Fekete Pista.

A tanácsos úr karjába szorította a gyermeket.

— Nagyon jól van így gyermekem, ha nem éreznéd ezt a nagy szomorúságot, nem is mernélek felhívni a fiam mellé barátnak. Mert gonosz, sivár szívű gyermek az, ki édes anyját szomorúság nélkül tudja odahagyni, még ha a válás után a föld legnagyobb boldogsága vár is reá. Könnyeidben tükröződik vissza szíved, mely jó, nemes és igaz. Őrizze meg az Isten, őrizd meg te is mindig ilyennek. Magának pedig jó asszony, azt ígérem, hogy igyekezni fogok úgy visszaadni a fiát, amint nekem átadta. Hogy magát pótolni tudnánk, azt nem állítom, sőt nem is akarom pótolni. A jólétben, a boldogságban is hadd sajogjon a szíve mindig az anyja után, úgy,

hogy mikor hazajön, vágyakozva repüljön a maga karjába, jó asszony. Mert az Isten őrizzen meg engem attól a gondolattól, hogy valaha egy gyermeket elszakítsak anyja szívétől.

Mind a hármuknak könnyes volt a szeme, amint egymásnak nyujtották kezüket. A faluban egyébről sem beszéltek, mint a Fekete Pista szerencséről. De ők hárman tudták, hogy ezt a szerencsét nagy szomorúság árán kellett megvásárolni és még se mondtak volna le erről a szomorúságról semmiért, hiszen a búcsúzó fiúnak és az itthonmaradt anyának ez volt most legdrágább kincse.

A kertész fia.

Jancsi szomorúan járt a nagy kertben. A fejét lehorgasztotta, a szemét lesütötte, egyszer csak hirtelen egyik nagy fának támaszkodott és keservesen zokogni kezdett.

Mintha egy pillanatra újra reménység fogta volna el szívét, megtörölte a szemét és a nagy kerten keresztül, egyenesen az udvarház előcsarnoka felé tartott.

— Könnyörögni fogok édes anyának, lehetetlen, hogy meg ne szánjon, megigérem, hogy többet soha, de soha sem leszek hanyag és rendetlen.

Az nem jutott eszébe a mi kedves Jancsi barátunknak, hogy hányszor tett már ígéretet és hányszor szegte meg? Édes anya jó szívébe vetett minden reménységét, mert hiszen apa még tegnap reggel megmondta:

— Jancsi, a tanító úr megint panaszkodott rád, hogy nem végzed el rendesen a feladatokat. Ha az elmaradt számtani dolgozatokat nem adod be holnap reggel nyolc óráig, akkor nem jössz velünk Budapestre.

Jancsi, amint ezt hallotta, azonnal dologhoz látott. De ki tehet róla; hanyagsága miatt olyan sok elmaradt dolga volt, hogy semmi áron sem bírt vele elkészülni. Jancsi sírt és dolgozott, aztán megint csak

dolgozott és sírt, de már délfelé belátta, hogy az ő budapesti útjából nem lesz semmi.

Az apjához nem is mert fordulni, de anyusnál még meg próbálta magát védeni, Anyus végig is hallgatta komolyan, türelmesen, de aztán így szólt:

— Sajnálom, Jancsi, de nem segíthetek rajtad. Apa tegnap kimondta a határozatot és ha nem tudnál elkészülni, akkor bizony itthon kell maradnod.

— De édes anyuskám, hiszen még sohase voltam Budapesten és . . .

— És most feljöhetnél volna, ha kötelességedet teljesített. Így azonban hiábavaló minden kérdés, minden sírás, Apa nem változtatja meg, amit egyszer elhatározott.

Jancsi szédülő fejjel ment el. Maga sem tudta hogyan, egyszerre csak megint a nagy kertben találta magát. Könnyes szeme előtt ott lebegett a tündérszép Budapest képe, melyre mindig olyan kíváncsi volt. Most meg is láthatta volna, ha . . .

— Ha lelkiismeretesen teljesítetd kötelességedet, — súgta bent szívében egy hang; de Jancsi nem akarta elismerni hibáját s így gondolkozott:

— Nincs olyan szerencsétlen gyermek a világon, mint én... Hiszen a budapesti út után is megcsinálhattam volna elmaradt dolgomat. Máté Pistának milyen jó dolga van, vele ugyan senki sem törődik semmit, sőt az apja még össze is szidja, hogy egész nap a könyvet bújja és nem dolgozik é kertben.

Máté Pista, Jancsi barátunk irigységének tárgya, a kertész fia volt. Bámulatos szorgalommal, kitartással tanult. A Jancsi édes apja észrevette a fiú nagy szor-

galmát és éles eszét, megkérte a nevelőt, hogy Pistának is magyarázgasson néha egyet-mást, ha ideje engedi.

És ezek a magyarázatok nem hullottak terméketlen földbe. A nevelő már három hónap mulva jelentette, hogy a kertészék Pistája annyit haladt, hogy együtt tehet vizsgálatott Jancsival, ha lesz, a ki a költséget viseli.

— Mire való ez, tekintetes uram? — mondta a kertész dörmögve. — Szegény embernek nincs szüksége arra a sok betűre. Meg aztán a vizsgálat-pénz is... Mintha nem sírna még itthon öt éhes kis gyermek. Instálom, el kél itt az aprópénz, nem kell épen az ablakon kidobálni könyvekre.

— Legyen nyugodt, jó ember, — mosolygott a Jancsi édes apja. — A költségeket én viselem. Tudom nem hiábavaló pénz, amit erre adok, mert a maga fiából, ha az Isten is úgy akarja, igen derék ember lesz.

— Magam is azt akarnám, — mondotta a kertész. — Hát én nem bánom; esténként tanulhat, amennyit akar, én nem gátolom meg benne, de nappal bizony csak lásson a dolog után.

A kertészszel sehogy sem lehetett megértetni, hogy az írás, olvasás, tanulás is munka.

És Jancsi a „boldog Pistára“ gondolt, a kinek egész nap ott kellett dolgoznia a kertben, édes apja mellett. Csak este, a pislogó mécs világánál szedhette elő könyveit, füzeteit s ki mégis annyira elhagyta őt a tanulásban, hogy gyakran levitte a kertész házába nehezebb feladatait és Pista segített rajta.

De nini, mi az? Jancsi fölemelte fejét és csodálkozva mondta:

— Jó estét, Pista! Hogy kerültél ide? Milyen furcsa, éppen read gondoltam.

— Én is read gondoltam, — mondta Pista mosolyogva. — A nevelő úr említette délelőtt, hogy nem tudtál elkészülni dolgozataiddal és hogy édes apád nem visz most már Budapestre.

Jancsi keserveset sóhajtott:

— Bizony pajtás, én már itthon maradok. Éppen most voltam fent anyusnál, kértem, hogy bocsássonak meg most az egyszer, hiába... most már vége...

— Nincs vége, — súgta Pista halkan, — délelőtt levittem magamhoz a dolgozatokat. Édes apám elengedte a mai napot. Dogoztam erősen, kész minden...

Jancsi megtántorodott az örömtől, a meglepetéstől.

— Hogy te... hogy én... hát elmehetnék még Budapestre?

— Elmehetsz, — súgta Pista szeretettel és barátjához simult, — te mindig olyan jó voltál hozzám és én nagyon örülök, hogy valamit tehettem érted.

Jancsi csak nézte a „boldog Pista“ sápadt, ki-merült arcát. Elgondolta, hogy ez a szegény, munkától elcsigázott fiú ő érte törte magát egész nap. Míg ő, a gazdag, erős, úri gyerek, kinek minden kényelme meg volt, lustálkodott. S most ennek a szegény gyermeknek a verejtékes munkája árán akar mulatni.

Hirtelen megölelte barátját és így szólt:

— Köszönöm, Pista, sohasem felejem el ezt neked, soha... Hanem... gyere, menjünk édes apához.

— Minek? — kérdezte félénken Pista.

— Majd megtudod, csak gyere velem.

Az apa ott ült az udvarház előcsarnokában anyával együtt. Jancsi elébük lépett és így szólt:

— Apus, Pista elkészítette a dolgozatokat. Elhozta nekem, segítségemre akart lenni. Nem fogadhatom el, mert nem csálhatlak meg téged s nem is érdemlem meg a jutalmat, melyet ígértél. De bocsáss meg nekem, ígérem, nem leszek többet hanyag sohasem. És ha még szabad valamit kérnem: vidd magaddal Pistát Budapestre, mert ő igazán megérdemli.

Az anyának könny szökött a szemébe. Az apa pedig fia vállára tette a kezét.

— Derék gyerek vagy, fiam! Most már hiszem, hogy nem üres szóbeszéd az ígéreted. Teljesítem is a kérésedet. Pistát magammal viszem, de hogy ne únja magát nagyon pajtás nélkül, te is vele tarthatsz. Össze kell szoknotok, mert ősszel együtt adlak be a városba benneteket tanulni. Szeressétek egymást ott is, mint igazi barátokhoz illik, ez az én kívánságom.

A két fiú hálásan és boldogan csókolt kezét apának, anyának. A szülők tekintete pedig szeretettel és boldogan pihent rajtuk és halkan magukban imádkozva kérték a jó Istent, hogy a derék fiúkból, majdan derék férfiak váljanak.

A bizonyítvány.

Misi nagyon okos fiú volt. Az iskolában mindig úgy hívták, hogy: az osztály esze. Bizonyítványa mindig tiszta kitűnő volt. Ezzel a bizonyítvánnyal igen nagy örömet szerzett volna apának, meg anyának, ha nem lett volna egy rossz tulajdonsága; az, hogy nagyon elbizakodott volt.

Kevélységét különösen kis öccsével, Lacival éreztette. Laci esze bizony — mi tagadás — nem volt olyan éles, mint bátyjéé és minden igyekezete, meg szorgalma mellett sem birt olyan előmenetelt tanusítani, mint Misi.

Néha-néha, valami nehezebb számtani feladattal fölkereste bátyját, hogy segítsen neki. Nem a kidolgozásban, — Laci sokkal lelkiismeretesebb fiú volt, minthogy ezt elfogadta volna, — hanem csak egy kis magyarázatot kért, de Misi csúfondáros kacagással elutasította:

— Hogy is ne! Majd én még azzal töltöm az időt, hogy neked magyarázgatok. Én most játszani akarok! Hagyj békében és eredj dolgozdra.

Laci szégyenkezve sompolygott vissza az asztalhoz. Fejét tenyerébe hajtva elgondolkozott a nehéz feladat megfejtésén. Könnybe borult a szeme, fájt neki, hogy az Úr Isten miért nem adott neki olyan észet,

olyan jó felfogást, mint Misinek? Könnye lassan pergett le az arcán. Egyszer csak érezte, hogy egy kéz szelíden vállára simul és az édes anya szerető hangját hallja:

— Mi az Laci?

— Oh anyuskám, én nagyonszerencsétlen vagyok.

Anyuska szelíden felemelte a Laci fejét és úgy néz a könnyező szempárba.

— Mi vagy te, Laci fiam?

— Szerencsétlen vagyok, anyuskám. Oh miért is nem adott a jó Isten nekem annyi észet, mint Misinek?

— Mindenki olyan, amilyennek a jó Isten teremtette, — felelt anyja komolyan. — Ilyen beszédet hallani nem akarok többé! Bátorság, kis fiam, a szorgalom mindent legyőz és annál nagyobb lesz örömed, a kivívott sikerben. De lássuk csak a nehéz feladatot, talán ketten majd könnyebben boldogulunk vele.

Csakugyan, alig magyarázott édes anyja pár percig, Laci megértette a dolgot és boldogságtól kipirult arccal látott a munkához.

Este meg akarta osztani örömét bátyjával, mivel igen jó fiú volt, már el is felejtette a délutáni bánatmat és barátságosan szólt Misihez:

— Kész a dolgozatom. Én azt hiszem, kitűnőt ad a tanító úr.

Misi megvetőleg vonogatta vállát:

— Persze, ha édes anya két óráig veri fejedbe a dolgot! Igazán, nagy csoda, hogy végre megértetted! Látod, nekem nem kell segítség soha.

Laci elhallgatott szomorúan s az este többé nem szólt bátyjához.

Közeledett a karácsony szent ünnepe s a két testvér egymás mellett sietett hazafelé. Hajh, de nagyon különböző arccal mentek egymás mellett. Misi arca ragyogott; boldogság és büszkeség ült rajta hiszen tiszta kitünőt visz haza, míg Laci bizonyítványában egy hármás is belecsúszott.

Hiába, kis fiam, — mondta a jó tanító bácsi — számtanból kissé gyenge vagy. De nem tesz semmit, csak iparkodjál, husvétra nem lesz bizonyítványodban ez a hármás.

De hiába beszélt a jó tanító bácsi, Laci nem bír megvigasztalódni. S mikor hazatértek, könnyes szemmel állt oda édes anyja elé.

— Csupa kitünőm van anyuskám, — kiáltotta Misi és diadalmasan lobogtatta kezében a bizonyítványt.

A jó anyja csak egy pillantást vetett a kitünő bizonyítványra, aztán Lacihoz fordult:

— Mi baj, kis fiam?

Misi kacagásban tört ki és kiabálni kezdett:

— Hármasa van, hármasa van!

Laci szégyenében sírva fakadt, de anyuska hirtelen magához szorította és csókkal borította el könnyes arcát, aztán Misihez fordult:

— Láttam, Laci hármast kapott számtanból, de milyen bizonyítványt kapnál te, ha a jó szívet, a szerető, gyöngéd lelket osztályozná?

Misi lehorgasztotta fejét és édes anyja szelídebben folytatta:

— Bizony fiam, nem fájt volna úgy a szívem, ha ötöst hozol haza bizonyítványodban. Bizonyítványod azt mondja, hogy első tanuló vagy; jól van.

De a magadviselete azt mutatja, hogy szíved rossz és lelked gyöngédtelen. Fáj nekem, hogy gonosz és kárörvendő vagy.

Misi sírva borult édes anyja kezére és úgy kért bocsánatot. Aztán összecsokolta Lacit és tőle is bocsánatot kért. Okos és szelid magyarázataival aztán úgy bevezette Lacit a számtan titkaiba, hogy husvétra csakugyan elfünt a hármas a bizonyítványból.

A gyöngyvirág.

(Virágrege.)

Ilonka nagyon szerette a gyöngyvirágot. Ha csak tehetette, bevitte szobájába ezt a kedves, fehér virágot és gyönyörködve nézegette. Egy délután, mikor megint egy marék gyöngyvirágot tett a pohárba, ledült a pamlagra és a nyári melegtől elkábulva, szundikálni kezdett. Alig húnnya le szemét, mikor csodálkozva látta, hogy a fehér gyöngyvirágszálak kilepnek a pohárból és a pamlag felé tartanak. Be gyönyörűek is voltak, Istenem!

Hajladozott, ringott a sok fehér gyöngyvirágszál, mintha csak muzsikaszóra lépegetne. A kis csöngettyű ott a helyükben megszólalt és Ilonka csodálatosan szép, tündéri dalt hallott a kehelyből csilingelni. Aztán egyszerre csönd lett. A gyöngyvirágok oda telepedtek a pamlag köré és az egyik beszélni kezdett.

— Akarod-e a mi történetünket hallani, Ilonka?

Ilonka csak a fejével bólintott, mert bár nagyon szeretett volna felelni, az ajkát semmiképen sem bírta kinyitni.

— Réges-régen, — kezdte a gyöngyvirág, — mikor még tündérek is laktak a földön, itt a ti kertetek

helyén állt a tündér királyné palotája. A tündér királyné szép volt, jó volt és boldog volt. Alattvalói szerették, azonfelül meg mindenki tudta, hogy az ő kis leánya, Gyöngyike, a legengedelmesebb kis leány az egész világon.

A tündér királyné ezt gyakran el is mondta ismerőseinek úgy tele volt a szíve boldogsággal, hogy nem tudta hallgatva elviselni.

A tündér királynét gyakran látogatta egy rossz tündér. Olyan jó szívű volt a királyné, hogy még a rossz tündért is szívesen látta házában. A ki aztán mindenféle bosszantással hálálta meg a királyné jóságát.

— Tehetsz, amit akarsz, — mondta a királyné mosolyogva, — én boldog vagyok, engem nem lehet megkeseríteni.

— Hát aztán miből áll az a te híres boldogságod? — mondta a rossz tündér csúfolódva.

— Az én gyermekem a legengedelmesebb gyermek a világon.

— Ugyan van is ilyen? Minden gyermek egyformán engedetlen.

— Az enyém jó, — felelt a királyné boldog meglepődöttséggel.

— Akarsz velem fogadást kötni? — kérdezte a rossz tündér.

— Fogadást? Mire?

— Hogy gyermeked még ma engedetlen lesz.

— Oh az lehetetlen.

— Annál jobb, ha így bízol benne. Akkor nem kockáztatsz semmit a fogadással. Én ugyanis azt

akarom, hogyha gyermeked engedetlen lesz, az én hatalmamba kerüljön.

— Az én gyermekem a te hatalmadba, te gonosz lélek! Soha! Távozz innen!

A rossz tündér fölkacagott:

— De hát mit félsz. ha olyan engedelmes az a gyermek, akkor én úgy sem nyerhetem meg a fogadást? De úgy veszem észre, hogy csak üres dicsekedés a te beszédet és gyermeked nem is az, akinek híreszteled.

— De igenis az, — kiáltott a tündér királyné haragosan. — És lásd, te gonosz tündér, hogy én semmiképpen sem félek tőled!

— Mutasd meg: parancsolj valamit gyermekednek és mire a nap leszáll, ő meg fogja szegni szavadat.

A királyné behivatta Gyöngyikét:

— Gyermekem, ma nem szabad elhagynod a palotát. Értetted?

Gyöngyike engedelmessége jeléül lehajtotta a fejét és bement szobájába.

A gonosz tündér, pár pillanat mulva, mint kedves, kis leányka kopogtatott ajtaján.

— Gyöngyike gyere játszani!

— Nem mehetek, kis leány, édes anyám megtiltotta.

— Eh, hiszen nem látja senki.

— A rossztól nem az emberek, hanem a magunk kedvéért kell óvakodnunk, — mondta Gyöngyike komolyan.

A rossz tündér bosszusan távozott, de pár pillanat mulva, mint ősz szakállú, öreg ember jelent meg az

ablaknál, az egyik keze tele volt cukorkával, a másikon gyöngy, kláris, rubint, meg gyémánt volt.

— Gyöngyike, gyere ki! Ez mind a tied lesz, — csalogatta az öreg ember.

Gyöngyike fejét rázta.

— A világ minden kincséért sem szegem meg jó anyám szavát.

A rossz tündér megszégyenülve sompolygott el, de alig telt egy pár perc, halk, nyöszörgő sírást hallott Gyöngyike az ablak alatt. Sápadt arcú, kisírt szemű gyermek nyújtotta felé karját.

— Egy kis vizet, egy pohár vizet!

— Gyere be, — szólt Gyöngyike sajnálkozva, — én szívesen adok.

— Nem bírok mozdulni, — nyöszörgött tovább a gyermek, — oh légy irgalmas és ne hagyj elpusztulni.

Gyöngyike fogta a pohár vizet és így szólt:

— Ha jó anyám látná e szegény gyermek szenvedését, maga is úgy akarná, hogy segítsék rajta.

Kilépett az ajtón. E pillanatban azonban érezte, hogy vállon ragadja valaki. A beteg gyermeknek híre-nyoma sem volt, de ott állt a gonosz tündér és vasmarokkal tartotta szegény Gyöngyikét.

— Az enyém vagy! — kiáltotta diadalmos hangon.

Gyöngyike édes anyját nézte, ki ott zokogott mellette.

— Oh gyermekem, miért is voltál engedetlen?

— Oh anyácskám, úgy sajnáltam azt a szegény elhagyott, beteg gyermeket.

A gonosz tündér azonban mit sem törődve köny-neikkel, diadalmasan ismételte:

— Az enyém vagy, az enyém vagy!...

Ebben a pillanatban egy felhőkocsin, fehér szárnyú angyal ereszkedett le az égből. Parancsolóan nyujtotta ki karját és a gonosz tündér erre az intésre rémülten bocsátotta el Gyöngyikét!

— Hozzá ne nyulj ehhez a gyermekhez, — szólt az angyal szigorú hangon. — Jó szíve juttatta őt a bajba és neked nem lehet hatalmad felette.

Aztán a tündérkirálynéhoz fordult:

— Szegény tündér, nem adhatom vissza gyermekedet, mert te is hibás voltál, mikor gyermekedet egy fogadásra feltetted. De átváltoztatom őt fehér gyöngyvirággá. És aki rá néz erre a virágra, tudni fogja, hogy az ő hibája csak a túlságos jóság volt.

És így nyílik a fehér gyöngyvirág, gyönyörűségére minden jó embernek.

Ilonka örömtelen kiáltotta:

— Te voltál az a Gyöngyike, Te voltál!

A fehér virág lehajtotta fejét és a kis csöngetyűk megint csilingelni kezdtek. Ilonka felébredt a bűbajos hangra és ámulva látta, hogy a gyöngyvirágcsokor megint ott állt a pohárban, régi helyén, mintha nem az imént mondta volna el neki a szép, szomorú mesét.

Az aranyhajú baba.

I.

— Anyuskám, — szaladt be Piroska az ebédlőbe, — az aranyhajú babám elveszett.

— Mi veszett el? — kérdezte anyus, letéve a könyvet kezéből.

— Az aranyhajú babám, Lilike, — mondta Piroska és könnybe borult, nagy, kék szeme.

— Kis leányom, — felelt anyus komolyan, — te nagyon szeles vagy. Eredj vissza a gyermekszobába, nézz körül jól.

— Nézttem én már mindenütt, — Pityergett Piroska. — Nincs, nincs. Bizonyosan az asztalosék Erzsije vitte el.

Anya arca most nagyon szigorú lett:

— Piroska, mindig tudtam, hogy hirtelenkedő és meggondolatlan vagy. De hogy rossz szíved van, azt most kell fájdalommal tapasztalnom.

— Oh nem, anyuskám, ne hidd, én . . .

— De igen, — folytatta anya még szigorúbban, — rossz szívű és igazságtalan lelkű vagy, minden ok nélkül meggyanusítod egyik kis iskolatársadat. És miért épen őt? Hiszen többen is voltak itt.

— Anyuskám, — felelt Piroska kissé zavartan, a többi mind gazdag és úri leány, csak Erzsi szegény az asztalos leánya . . .

— Piroska, én nem ismerek ma reád. Mintha egy idegen gyermekkel állanék szemben.

— Anyuskám, édes bocsáss meg, én nem úgy értettem. Csak arra gondoltam, hogy mivel a többi leánynak van játéka, csakis Erzsinek jöhetett rá kedve, hogy az én Lilimet elvigye. De ha úgy gondolod, én . . .

— Én nem gondolok semmit, csak nagyon szomorú vagyok miattad. Most pedig eredj ki a szobámból, mert keserűséget okoz nekem a látásod.

Piroska zokogva ment ki a szobából, de a gyermekszobában dacosan fölemelte a fejét:

— Anyuska mindig pártolta ezt a koldus Erzsit, Nam is akartam meghívni, de anyus reám parancsolt hogy ki ne merjem hagyni. Aztán milyen foltos, ócska ruhában jött el! Az én harmadévi ruhám volt rajta, amit anyus neki ajándékozott. Most még ki is kaptam miatta. Pedig biztosan tudom, hogy ő vitte el a babámat s reggel el is mondom az iskolában mindenkinek.

II.

— Piroska, Piroska, itt van a baba! A divány mellett feküdt, biztosan leejtetted, mikor a játékokat kiraktuk.

Piroska felült ágyában és megdörzsölte szemét, Kis öccse, Laci állt előtte. kezében tartva az aranyhajú Lilit.

Piroska szégyenkezve szorította magához a babát és erre gondolt:

— Hát mégsem Erzsí vitte el.

Reggelinél anyus komolyan nézett végig rajta:

— Hallom, hogy megkerült a babád, Piroska.

— Igenis, anyuskám és bocsánatot kérek, hogy tegnap olyan nevetlenül viseltem magamat.

— És azt hiszed, hogy ez elég? Mástól már nem kell bocsánatot kérni?

— De igen . . . Erzsitől.

— Jó, hogy eszedbe jutott. Most különben nem mehatsz el hozzá. Szegény, betegen fekszik.

Beteg? — kérdezte Piroska és szívét a szánalom és megbánás szorította össze.

— Igen, beteg. Tegnap meghűlt. Nem mindenkinek van jó, meleg télikabátja, mint neked.

— Oh, anyuskám, bocsáss meg, szívből szánom-bánom, amit tettem. Tudom, hogy szívtelen voltam.

Hangja zokogásba fúlt s anya szelíden meg-simogatta a haját:

— Jól van, Piroska, megbocsátok.

Oh anyám, ha megengednéd, hogy jóvá tegyem a hibámat.

— Megengedem. De hogyan fogsz hozzá?

— Most nem szabad meglátogatnom?

— Nem, míg a doktor bácsi, kit elküldtem hozzá, meg nem mondja, hogy mi a baja?

— Hát addig is, míg elmehetek megkérni, hogy bocsásson meg, hogy legyen ezentúl barátnőm és szeressük egymást, engedd meg, hogy . . .

— Nos, mit?

— De nem haragszol meg ?

— Csak mondd. Én csak a szívtelenségért haragszom, te pedig megígérted, hogy soha többé nem esel ebbe a hibába.

— Nem, anyuskám, sohasem. De ha megengeded, elküldeném neki a tavalyi kabátomat. Még egészen jó és meleg, abban tudom, hogy nem hűl meg soha.

— Csak küldd el, kis leányom, csak küldd, — mosolygott anya, szeretettel.

— De ez még nem minden, még arra is akarlak kérni, engedd meg, hogy oda ajándékozzam neki Lilit. Szegény Erzsinek nincs semmifele játéka, hadd örüljön a szép aranyhajú babának.

Anya szelíden magához ölelte Piroskát.

— De hisz tegnap még sírtál, mikor Lili elveszett.

— Ma meg örömmel és szívesen ajándékozom oda. Oh anyuskám, el akarom felejtetni azt a tegnapi napot.

— Jól van, — mosolygott anya — én is megpróbálom elfelejtetni, de hová futsz, te kis fergeteg ?

— Erzsinek írok egy pár sort, addig is, míg meglátogatom. Szabad majd lemenni a levéllel a póstára ?

— Fölösleges, a szobaleány úgy is oda megy, gyümölcsöt és befőttet visz a betegnek, majd átadja a te leveledet is.

Piroska visszafordult, megragadta az anyus kezét, csókja. könnye hullott arra az áldott fehér kézre, mely mindig csak jót tesz mindenkivel.

A legszebb ajándék.

Édes anya még aludt, mikor Jancsi, Pista és Emma már kiugrottak az ágyból és ott suttogtak halkán a gyerekszobában.

— Tudjátok-e már jól a verset? — kérdezte Jancsi, — fogadjunk, hogy Pista bele fog sülni, tavaly is belesült.

Pista erre hangosan kezdett kiabálni, hogy ő igenis jól tudja a verset és őt ne csúfolja senki!

— Csitt! Felköltöd édes anyát! — kiabáltak rá mindenfelől, — hát veled már tréfálni sem lehet?

A nagy zajra Piroska is felült az ágyában, kerekre nyitott szemmel, bámulva nézte, hogy mi történik a szobában?

— Nos, Piroska, te talán el is felejtetted, hogy ma van édes anya születés napja? — kérdezte Emma.

— Nem, nem felejtettem el, — felelt Piroska szomorúan.

— Hát hol a virágod, amit anyának tegnap vettél?

— A virágom, a virágom, — hebegte Piroska zavarodottan, — a virágom el van rejtve a kamarában.

Ebben mindnyájan megnyugodtak és nem faggatták a kis leányt. Pista meg halk, suttogó hangon

kezdte szavalni a versét és csakugyan elakadt a közepe táján.

— Nem mondtam, kiáltotta Jancsi.

Pista sóhajtván bújt vissza a szögletbe és tovább tanulta a verset. Emma pedig az asztalhoz lépett; egy szép nagy virágtartóból kivette a bokrétát, amit édes anyának akart átadni és odavitte Piroskához.

— Ugy-e szép?

Nagyon szép, — felelt Piroska búsan.

— Van a tied ilyen szép?

— Nem tudom, — felelt Piroska és a fal felé fordult, hogy Emma ne lássa könnyes arcát.

Egy óra múlva már mindnyájan talpon voltak, Pistának is sikerült a verset hiba nélkül betanulni, mégis egy kis izgatottsággal ültek le a reggelihez. Reggeli után mindjárt itt lesz a nagy pillanat, át kell adni a születésnap ajándékokat, az üdvözletekkel együtt.

Máskor, ha apa is otthon volt, sokkal könnyebben ment az ilyesmi. Apa rendezi a felvonulást, ott áll a hátuk megett és ha, Isten ments, valamelyik megakad, hát jóságosan megsúgja a keresett szót. Bizony baj, hogy apának éppen most kellett Budapestre utazni!

No de végre bent vannak. Először Jancsi mondja el a versét, szép csengő hangon, majd átnyújtja virágját és büszkén lép hátra, helyet engedve az apróságnak, mint ahogy ő szokta kis testvéreit hívni.

Már Pista és Emma is üdvözölték édes anyát, még csak Piroska van hátra. Mindenki megütődve néz hátra, de hát hol is maradhatott a kis leány?

Ahol jön már, lassan, szégyenkezve, lesütött fejjel. A gyermekek bámulva nézik, nincs kezében virág, a

szeme könnyes. Szánakozva pillantanak reá, most jut eszükbe, hogy egész reggel milyen szomorú volt, talán elvesztette a pénzt, vagy pedig . . .

Vagy pedig . . . Piroska egy kicsit nyalánk, vajjon nem cukrozta-e el a virágra gyűjtött pénzt? Én Istenem, — sopánkodik magában Emma, — miért nem szólt nekem, én megosztottam volna vele a pénzemet, inkább kevesebb virágom lett volna. Szegény kis Piroska . . .

† Míg a jó szívű Emma szeme majdnem könnybe lábbadt. Piroska odament édes anyáé, ráhajtotta göndör kis fejét a kezére és keservesen sírni kezdett:

— De mi ez, Piroska, — álmélkodik édes anyáé, — mi történt veled?

— Édes jó anyácskám! — kezdi sírástól meg-megszagztatott hangon a kis Piroska. — Én is minden jót kívánok neked. Szépen kérek, szeress engemet továbbra is, csak úgy, mint Jancsit, Emmát és Pistát, mert én nem vagyok rossz gyermek csak meggondolatlan. Tegnap, mikor elindultam, hogy virágot vegyek neked, az utcasarkon egy kis leányt láttam álldogálni. Olyan rongyos, olyan sápadt volt és úgy reszketett a hidegben. Nagyon megsajnáltam és a pénzt odaadtam neki.

— Jól tetted, — vágott közbe édes anyáé, magához szorítva Piroskát, — te adtad nekem a legszebb virágot ajándékba, szíved jóságát, lelked könnyörületességét, az Isten tartson meg mindig ilyennek, gyermekem!

Pista, Janci és Emma mind odaszaladtak hozzá, átölelték, megcsókolták és szívük mélyén ők is érezték, hogy Piroska üdvözlése és ajándéka volt a legszebb mindnyájuké között.

A rózsza és az ibolya.

— Mese. —

Ott nyíltak egymás mellett, egy szép nagy kertben, A rózsza büszkén tartotta föl gyönyörű, színes fejét. Hajnalban az első szelíd szellő az ő bársonypuha, selyemfinom szirmait csókolgatta. Délben az ő kelyhében fürödtek a gyönyörű pillangók, este reá mosolygott a szelíd hold, a sok ragyogó csillag. Lassankint arra a gondolatra jött, hogy az egész mindenség az ő kedvéért áll fenn.

Büszkén, feltartott fejjel nézett le virágtársaira.

Az ibolya ott virított a büszke rózsza lábánál. Szelíd kék szemével olyan félénken, olyan esdőleg nézett mindenkire. A szegény kis virág szeretetért esdekelt.

És a rózsza egy este csúfolni kezdte a lábánál virító ibolyát.

— Csak azt szeretném tudni, mit keresel te itt, ebben a szép kertben? A ruhád olyan egyszerű, sötétkék. Amellett meg micsoda kis törpeség vagy! Az embernek le kell hajolnia, hogy észrevegyen. De ha észre vett is, mit ér vele? Ahelyett, hogy büszkén szembenéznél mindenkivel, mindig lesütöd a szeme-

det. És az illatod? No, az illatod nem épen kellemetlen, de mi az az én kábító illatomhoz képest? Igazán, szégyenkezem miattad. Engem hívnak a virágok királynőjének, de még soha ilyen kopott, szegény, alázatos alattvalóm nem volt. Legjobban tennéd, ha kiköltözködnél ebből a szép kertből.

A szelíd kis ibolya lehajtottá a fejét, és keservesen sírni kezdett:

— Halgass meg, szép királynő és ne haragudj reám! Én is a jó Isten teremtese vagyok és nem tehetek róla, ha az ő bölcsessége ilyen szerény egyszerű alakot adott nekem. Nem is óhajtok én pompázni, uralkodni. Tudom, hogy te vagy a legszebb. Irigység nincs az én szívemben, szép királynő, de szeretném, ha szeretne valaki egy kicsit, hiszen úgy tele van a szívem, hogy majd meghalok belé és nincs, aki nyájasan, szeretettel nézne reám, nincs senki, senki!

A rózsza még magasabbra emelte büszke fejét:

— Ugyan no, most már pityeregjegész éjszaka! De azt mondom, elég legyen a sírásból, mert aludni akarok.

Azzal el is aludt a rózsza. A kis ibolya meg, — bár tele volt a szíve fájdalommal, — nem mert többet sírni. Néma fájdalomban virrasztotta át az éjszakát.

A virágok jó lelkű tündére pedig végig hallgatta az ibolya panaszát és elhatározta, hogy megkönyörül a szegény kis virágon . . .

Korán reggel Zoltay Erzsike leszaladt a kertbe. Óvatosan nézett körül: nem látja-e valaki?

Édes anyjának akart valami kedves meglepetést. Édes anyjának, ki hetekig feküdt betegen és ma reggel hagyta el először az ágyat.

Erzsike szép bokrétát akart kötni, azért nézett most is óvatosan körül, hogy valaki meg ne lássa, hogy valaki előre meg ne mondja.

Sorba járta a virágokat. Melyik lenne a legkedvesebb? Melyik okozna legnagyobb örömet lábba-dozó édes anyjának? Melyik fejezné ki legjobban az ő szívének forró szeretetét?

A virágok mind hizelkedve suttogtak fülébe, de Erzsike csak fejét rázta.

— Nem, nem! — mondta. — Neked kábító az illatod. Anyuskám fejfájást kapna tőled. Neked meg, — fordult egy másikhoz, — szép a színed, de mi haszna, ha nem illatozol?

Megállt a rózsató előtt. A szép büszke rózsza fölemelte a fejét, mintha csak mondta volna:

— Mire való ez a tanakodás, lehet-e más választani, ha én itt vagyok?

De Erzsike gondolkozva nézte, aztán megint megrázta a fejét.

— Nem, nem, szép királynő! Te sem kellesz most nekem. Te boldog, vidám nevető emberek közé illesz, az én anyukám, szegény, még halovány, szenvedő és szóval gyöngédség, finomság szelídség, szeretet kell most neki. De hol találom én meg ezt köztetek?

E pillanatban lenézett a földre és meglátta az ibolyát. A szelíd kis kék virág szeretettel, félénken nézett reá. Nem mert szólani, de Erzsike megértette finom illatának beszédét.

— Te, te kellesz nekem! — kiáltott a kis leány. — Csak a te édes, finom illatod tudja anyukámnak elmondani, hogy mit érzek én most, felgyógyulása reggelén.

Szívéhez szorította a virágot s az ibolya boldogan simult hozzá. Végre megértették, végre szerették. És most már tudta, hogy ezentúl szeretni is fogják nem a lármás, nevető, piros arcú emberek, hanem a gyöngék, a szenvedők, a lábbadozók, kiknek csöndes boldogságuk telik az ő finom illatában szelíd kék színében.

TARTALOM.

	Oldal
A kis Zsolnay László	3
Pista szerencséje	11
A kertész fia	16
A bizonyítvány	21
A gyöngyvirág	25
Az aranyhajú baba	30
A legszebb ajándék	34
A rózsza és az ibolya	37

